

ESKİ ERBAA

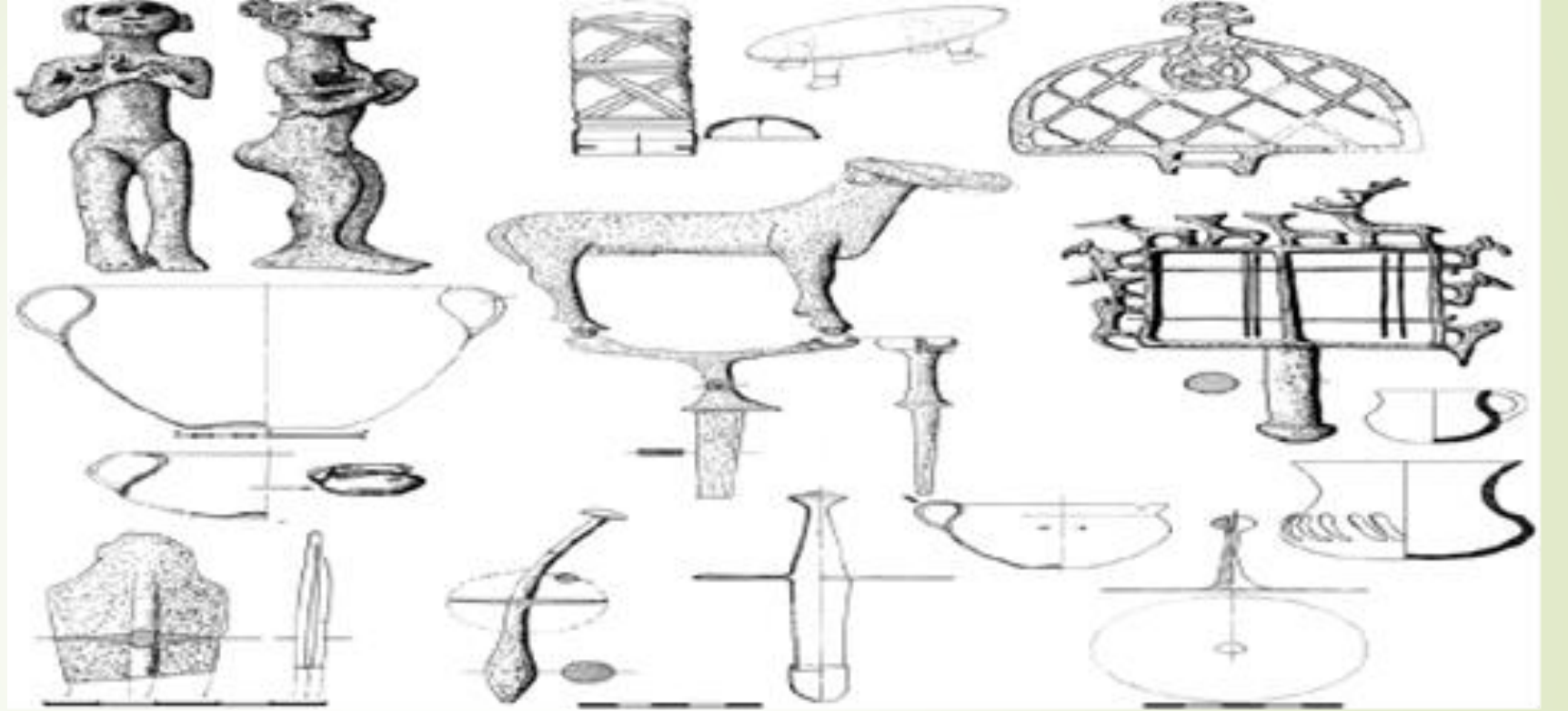
BİR ZAMANLAR ERBAA

Geçmiş zaman olur ki, hayali cihan değer.

Horoz Tepesi-Tunç Devri (MÖ.2300)

1957 yılında Tahsin Özgüç başkanlığında Horoz Tepesi höyüğünde yapılan kazılarda çıkan eserlerden bu bölgenin tarihinin Tunç Devri'ne (MÖ.2300) kadar gittiği anlaşılmıştır. Bu eserler Ankara Etnografya müzesinde sergilenmektedir.

Ankara Etnografya Müzesi'nde Sergilenen Horoz Tepesi Höyüğünden Çıkan Eserler

- Bazı tarihçilere göre, Sümerler, Orta Asya'dan veya Kafkasya'dan gelerek Karadeniz Bölgesin'de, Tokat ve Kelkit havzasında yerleşmişler, daha sonra kendileri veya yakınları Mezopotamya'ya göç etmişlerdir. Ayrıca çeşitli kalıntılar ve tarihi kayıtlara dayanan araştırmalar, Erbaa'nın kapsadığı Kelkit Havzası ve civarının önceleri Sümerlerin ve Hititlerin elinde bulunduğunu daha sonraları sırasıyla Pontusların, Romalıların, Emevilerin ve Abbasilerin ve Bizanslıların idaresine geçtiğini göstermektedir.

Pontusların yönetimde olduğu dönemde, Erbaa'nın eski adı olan Erek kullanılmamış, yöreye 'Tonorova' adı verilmiştir. sonra Hükümdar Mihridatopor tarafından, bölgenin 'Opotorya' olarak adlandırıldığı ve hükümet merkezinin de Opotorya'nın 16 km güneyindeki 'Kafriya' şehri olduğu tarihi kayıtlardan anlaşılmaktadır.

Boğazkesen (Opotorya) Kalesi

Amasyalı ünlü coğrafyacı Strabon, Neosazara (Niksar) ve Pontöksen (Taşova) arasında bulunan ‘Fonorova’yı, Pontus’un en güzel bir parçası olarak nitelendirmiştir. Ayrıca ‘Liküs’ (Kelkit) ve ‘Iris’ (Yeşilırmak) sularının geçtiği bu geniş ve verimli vadinin zeytinyağı, üzüm, şarap ve hububatları ile ünlü olduğunu kaydetmektedir.

Yeşilırmak ile Kelkit Çayının birleştiği yerde olan Hidirlik (Kale) Köprüsü

Erbaa'nın Doğu Roma İmparatorluğu'nun idaresi altına girdiği dönemde, İmparator Pompey tarafından şimdiki '**Boğazkesen**' mevkii, '**Magnapolis**' olarak değiştirilmiş ve hükümet bugünkü Hayati (Doğanyurt) Bucağı'na bağlı '**Emerya**' (Emeri-Bağpınar) Köyü'ne taşınmıştır. Bundan seksen yıl sonra da hükümet merkezinin **Neosazara**'ya (Niksar) nakledilmiş olduğu bilinmektedir. Erbaa 344 ve 499 yıllarında iki büyük tahripkâr depremle ağır hasara uğramıştır.

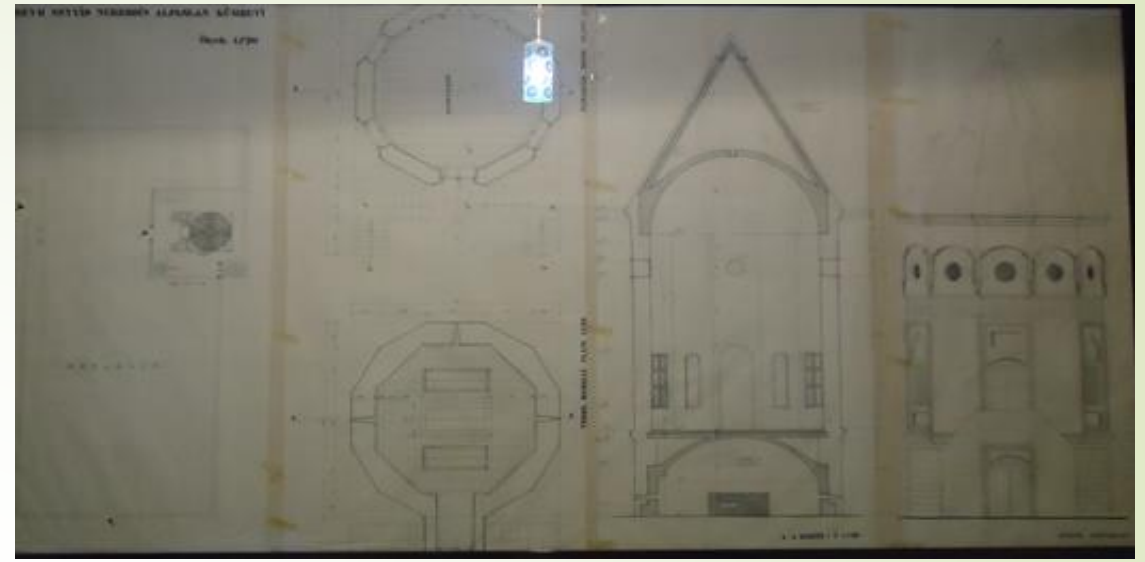
Boğazkesen

Erbaa, 11.yüzyılın sonlarına kadar Bizanslıların egemenliğinde kalmış, daha sonra 1077 senesinde Selçuklu Sultanı **1.Kılıçarslan** ile Anadolu'ya gelen **Melik Danişment Ahmet Gazi** tarafından zaptedilmiştir. Böylelikle bölgede Türklerin yerleşmesi sağlanmıştır. Melik Danişment Ahmet Gazi'nin kurduğu beyliğin başkenti Sivas olmuştur.

Melik Danişment Ahmet Gazi Türbesi-Niksar

Erbaa 1140 ve 1164 yıllarında Bizanslıların hakimiyetine girdiyse de Selçuklu Sultanı 2.Kılıçarslan tarafından geri alınmıştır. Ancak ,yerli halkın Danişmentli Zünnün ve Şahinşah'ın yönetimini istemleri ve bu nedenle başkaldırmaları neticesinde Erbaa karışıklıktan yararlanan Bizanslılar tarafında yeniden ele geçirilmiştir. Ancak Danişment Sultanı Zünnün'ün Selçuklu Sultanı 2.Kılıçarslan ile iş birliği yapmaya hazırlandığını duyan Rumlar geri çekilmek zorunda kalmışlardır.

Şeyh Nureddin Alparslan Zaviyesi ve İmareti- 1257 (Hicri 655)

Daha sonra 2.Kılıçarslan'ın ülkesini iki oğlu arasında paylaşılması sonucunda Erbaa, Kılıçarslan'ın büyük oğlu Rükneddin Süleyman Şah'ın topraklarının sınırları içinde kalmıştır. Erbaa'nın tarihi Tokat, ve Niksar'ın tarihine bağlı olarak gelişmiştir. 15.yüzyılın ortalarına kadar Doğu Anadolu'daki çeşitli Türk devletleri ve Osmanlılar arasındaki sınır üzerinde bulunan Erbaa, 1473 yılında Otlukbeli Savaşı ile kesin olarak Osmanlıların hakimiyetine geçmiştir.

1530 TARİHİNDE SONİSA ve NİKSAR LİVASI

Erbaa'nın 1670'lerde çok küçük bir yerleşim birimi olduğu, bu tarihlerde yöreden geçen **Evliya Çelebi**'nin o zamanki adıyla **Erek**'e uğramayarak buraya 5 km uzaklıkta bulunan **Eksel Köyü**'nde konaklayıp daha sonra **Niksar**'a geçmesinden anlaşılmaktadır.

Sunisa, Karayaka ve Tasabat'ın **Eyrek**'le birleşmesi neticesinde **Erbaa kazası** adını alan bölge, 1840 servet sayımlarında Tokat Sancağı'na bağlı **Kaza-i Erbaa** olarak kaydedilmiştir.

- Köprüler
- Han (Kervansaray)

- 1-Taşabat (Taşova)
- 2-Zuday (Alparslan)
- 3-Sonisa (Uluköy)
- 4-Kale Boğazı (Opatorya), Kale ve Hıdırlık Köprüsü
- 5-Ziğdi (Karayaka)
- 6-Hayati (Günise-Doğanyurt)
- 7-Kilise Suyu (Geleğin)
- 8-Yer Köprü (Manasküfe)
- 9-Talazan Köprüsü

TAŞABAT'TAN TALAZANA TARİHİ İPEK YOLU

Tarihi İpek Yolu Hattı

Taşabat-Zidoy: 9,2 Km

Zidoy-Sonisa : 8 Km

Sonisa-Boğzakesen: 8,5 Km

Boğzakesen-Ziğdi: 10 Km

Ziğdi-Hayati:13 Km

Hayati-Kilise Suyu: 4 Km

Kilise Suyu-Manasküfe: 2 Km

Manasküfe- Talazan Köprüsü: 14 Km

ERBAA Anastasin Konağı

1929 ERBAA 1-Alim ATEŞ (Hoca) 2-Öğr.Naim Bey 3-Avukat Rasim Bey 4-Hakim Ali Rıza KIVIRCIOĞLU 5-İmamzade Şevki ÖNDER Bey 6-Başkatip Behçet Bey 7-Rıza Beyin Mehmet Efendi 8-Şevki TAŞOVA 9-Tüccar Kadri Bey 10- Subhi BOZBEYOĞLU 11- Başkatip

15 Haziran 1934 ERBAA İran Şahı Ali Rıza PEHLEVİ ERBAA'da Askeri Birliğimizi Selamlarken
1-İmamzade Şevki ÖNDER

15 Haziran 1934 ERBAA İran Şahı **Ali Rıza PEHLEVİ** Erbaa'da
1-Halit TAŞOVA 2-Osman KADIZADE 3-Hakkı ATA 4-Eczacı Cemal VAROL 5-Mustafa UZUNÖZ
6-Şah Ali Rıza PEHLEVİ

1938 ERBAA 1-Kazım ORBAY 2-Faiz ERGÜN (Tokat Valisi) 3- Fevzi ÇAKMAK 4-Şevki ÖNDER (İmamzade)
5-Şükrü PULUR (Garnizon Komutanı)

1929 ERBAA Hükümet Konağı

Hükümet Konağının Olduğu Bölge

1930 ERBAA Tekel Tütün Alım Yeri

Tokat vilayetine **1924 Nisanı itibariyle 4.438** mübadil sevk edilmiş, bu rakam aynı yılın Ağustos ayında 6.800'ü bulmuştur. Bu mübadillerden 5.000'i yerleştirilmiş, kalanı da geçici olarak Müslümanların evlerine yerleştirilmiştir. 598 Mübadiller küçük kabileler hâlinde de gelerek bölgeye iskân edilmişlerdir.

Elde ettiğimiz belgelere göre Tokat'ın kazalarında en çok mübadil iskânı Erbaa'da olmuştur. Erbaa kazasında **566 hânede 2.081** nüfus iskân edilmiş, ayrıca kazada mübadeleye tâbi **Rum mübadillerden oluşan 18 köydeki** hânenin tamamı terk edilmiştir. Ziraat yapmaya uygun bahçe ve arazinin ortalama 25.000 dönümden ibaret olduğu tespit edilmiştir.

Erbaa’da tütün üretimi konusunda Salih Cer ise şunları söylemiştir ;

“Erbaa’da tütün için yabancı şirket temsilcilerinden gelenler vardı. Avusturya, Felemenk gibi. Satılamayanları Tekel alıyordu. Ta Romanya’dan, Belçika’dan tütün almaya geliyorlardı”

İsmet Çakmak tütün alımı ile ilgili şunları ifade etmiştir:

“Turhal’dan Erbaa’ya geldiğim zaman tütünlerini Tekel’e getiriyorlardı. Romanya, Bulgaristan, Avusturya gibi ülkelerden yabancı tüccarlar geliyordu. Aileleriyle geliyorlardı. Samsun’a denizden oradan da karadan Erbaa’ya geliyorlardı. “

➡ 1930 –Erbaa Tütün Alım Yeri

Erbaa'da tuğla sanayi çok gelişmiştir. İş bulamayanların çoğu bu tuğla fabrikalarına girmektedirler. Tuğla sanayinin Erbaa'da gelişmesinde Harun Yüksel'in büyük katkısı vardır. Erbaa'da tuğla sanayinin gelişimi ile ilgili **Osman Ateşli** şunları söylemiştir;

- İlk önce yerli tuğla üretimi vardı. Marsilya kiremidi ilk olarak Harun Yüksel tarafından getirildi. O zaman kol gücüyle çalışıyordu.

Harun Yüksel

Erbaa'da **tütün** üretiminin yanı sıra **nohut**, **buğday**, **ceviz**, **dut**, **nar**, **ayva**, **incir**, **zeytin** üretimleri de halkın ihtiyacını ve ekonomisini yetiştirecek kadar iyidir. **Yaprak ve üzüm** üretimi iyiden iyiye artmaktadır.

Erbaa'da ticaret ve esnaflıkta önemli ekonomik faaliyetler arasında yer alıyordu. Dönemine göre gayet **modern mağazaların** olduğunu da fotoğraflardan anlıyoruz.

Eski Erbaa Evleri

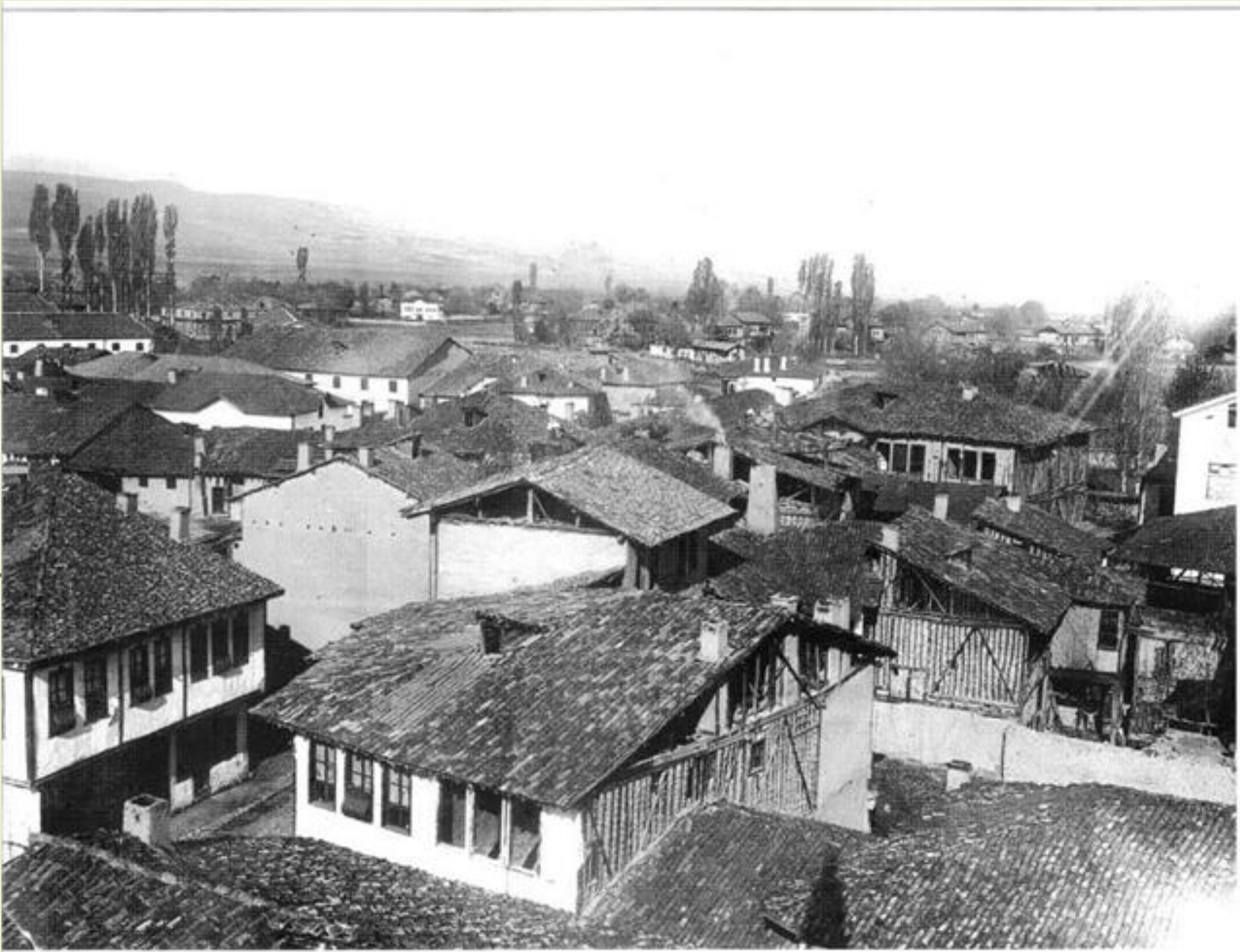
O dönemde çocuk yaşata olan **Naciye Köse** evlerin özelliklerini şu şekilde ifade ediyor:

“Evler genelde iki katlıydı. Yeni evimiz üç katlıydı. Avluda çamaşır yıkama yeri ve fırın vardı. Dıştan merdiveni vardı. Bodruma mağaza denirdi. İkinci kattan üçüncü kata iç merdiven vardı. Kış için odun kömürü alınırdı. Araba ile alınırdı. Kömürler Sokutaş köyünden gelirdi. İçerde iki üç adımla çıkılan selamlık yeri vardı. Etraf oradan seyredilebiliyordu. Salon büyüktü. Bizim evde yoktu. Bazı evlerde vardı.”

Şahabettin Ateş'te şu şekilde anlatıyor:

“Eski zenginlerin evinde mobilyalar, meyve bahçeleri, mobilyalar, çifte havuzlar, şadırvanlar, şato gibi evler. Babam merkez vaiziydi. İstanbul tahsilliydi. Tütün tüccarlığı yaptı. Bir tanıdık bizim evi görmüş, “Dolmabahçe sarayının içi gibi” demişti. Ermeni eviydi. Boy aynası vardı, Avrupa yapısıydı.”

11 Eylöl 1922 Erbaa (Gazi Paşa Mahallesi)

Orta Anadolunun münbit bir kazası: ERBAA

Erbaanın su işi halledilecek olursa burası büsbütün inkişaf edecektir

Güzel Erbaadan bir görünüşü

Erbaa (Hususi) — Bin, bin beş yüz evli 8-10 bin nüfuslu Erbaa kazası geniş ve münbit bir ova üzerinde kurulmuş, park ve şimalden Karayaka ve Kamca dağlarıyla, cenubdan ufak tepeler ve yaylalarla muhat garbi Kelkit ırmağının takib ettiği ova ile açık, güzel bir kazadır. Kelkit, Kale köyünün Boğazkesen kısmında Yeşil ırmakla birleşerek Çarşamba baya dökülür.

Bu ırmağa Erbaa - Çarşamba arasında nakliyata müsaid bir şekil vermek imkânı vardır. Erbaanın 160 köyü vardır. Bu köylerin içinde hava, su ve manzara itibarıyla çok güzelleri olmakla beraber birkaç yüz sene evvelisi gibi kalanları da mevcuttur. Erbaada, tütün, afyon, kendir, pamuk, hububat, çay, ve ipekböceği yetişmektedir. En mühim servet membaası tütün teşkil eder. Her sene asgari bir buçuk milyon kilo tütün yetişir. Ve tütünden her sene 750 bin lira para girer. Tütünden başka afyon, kendir, pamuk zeriyatı da mühim bir servet membaası olmakla beraber her nedence, köylü afyon zeriyatına fazla ehemmiyet vermemekte, pa - muğu da ancak kendi ihtiyacına göre yetiştirmektedir. Erbaanın bazı köylerinde ipekböceği yetiştiren köylüler mevcuttur da bu kısma da lazım gelen ehemmiyet verilmemektedir. Tababette kullanılan (mahleb) de epeyce para getirmektedir. Bu iş de ehemmiyetsiz telâkki etmemek lazım gelir. Yumurta, deri ve yapacağı işi de epeyce bir yekûn teşkil eder.

Bunlardan başka Amasyanın (çiçekli bamyası) diye şöhret kazanan kuru bamyaya Erbaanın Zuday köyünde yetişir ve Amasyaya yakın olan Teke nahiyesinde ve köylerinde yetişen misket elması, Amasyaya şöhret kazandıran elmadır.

Son zamanlarda Mercimek köyü ve civarında bağcılığa fazla ehemmiyet verilmektedir. Kıssaca diyebiliriz ki, Erbaada yetişmiyen ve yetişmeyecek olan hiçbir mahsul yoktur. Fakat suyun azlığı bu mahsullerin de noksanlığını intac etmektedir. Eğer Erbaayı ve susuz olan köylerini Kelkit ve Yeşil ırmaktan istifade ederek sulamak imkânı hasıl olsa bu münbit arazi bir Mısır olur.

Erbaanın suya ihtiyacı olduğu kadar temizlik ve yola da çok büyük ihtiyacı vardır. Çok sıcak olan bu muhitte yağ - mursuz mevsimler bunalıcı bir kuraklık yapar ve bu kuraklık, zaten bakımsız ve az temizlenen Erbaayı toza boğar. Yağ - murlu mevsimlerde ise, kaldırımsız sokaklar geçilmiyecek bir hale gelir.

Bu zengin toprakların suya, temizliğe ve bakıma çok ihtiyacı vardır. Biraz gayret ve biraz çalışmakla istenilen hersey elde edilebilir. Erbaa Belediyesinin, hiç olmazsa bundan sonra olsun fazla para -

Erbaada spor

Erbaada spor işleri, her yerde olduğu gibi, birkaç şahsın varlığına bağlıdır. Faaliyet devresi, bu çalışkan kimselerin işleri icabı yazın Erbaada bulundukları müddete inhisar eder. Ondan sonra faaliyet durmasa bile yokluğunu hissettirecek kadar azalır.

Diğer Belediye işleri

Şahsi bir teşebbüs sayesinde vücutta getirilmiş olan elektrik teşkilâtının birçok noksanları olmakla beraber takdire değer bir teşebbüs sayılabilir. Belediyesinin şimdiye kadar yapamadığı elektrik işine birkaç zengin yardım etmiş olsa, daha istifadeli bir şekle sokulabilir ve Erbaa bugünkü yarı karanlık vaziyetinden biraz daha aydınlığa kavuşmuş olur.

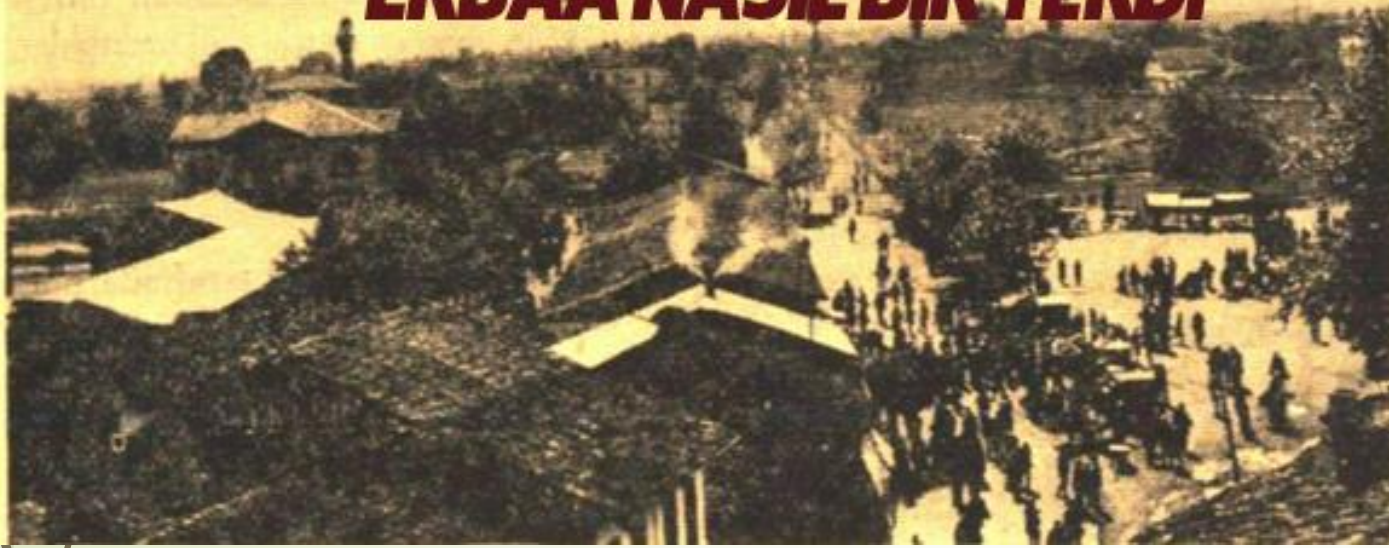
İtfaiye, Belediyesinin başaracağı işlerin en ön safında bulunması icab eden işlerden biridir. Zira, kerpiç ve tahtadan yapılmış ve yapılmakta bulunan Erbaa evlerinin ve Erbaanın sigortası ancak bu teşkilâtın esası ve işe yarar bir hale getirilmesiyle kabilirdi. Bu teşkilâtın da istifade ciheti gene bol suya bağlıdır.

İktisadi hayat

935 rököltesinin iyi fiyatla satılması, Erbaada tütün ekimile uğraşan köylüyü ve halkı, bu sene daha fazla tütün ekmeğe teşvik etmiştir. Geçen sene 6300 küsur züradan ibaret olan ekisi miktarı bu sene 9500 - 10,000 züras kadar yükselmiştir. Yetiyecek tütün miktarının üç buçuk milyon kilo olacağı tahmin edilmektedir. Yalnız ova ve ovaya yakın köylerde, bazı hastalıkların zuhur etmesi bu sene de Erbaada iyi tütün miktarını azaltacaktır. Havalalar müsaid gidip te diğer kısımlar iyi kurursa ancak o zaman dip ve dip üstlerinin fenalığı pek zararlı mucib olmayacaktır.

80 Yıl sonra arşivden çıktı! 15 AĞUSTOS 1936'DA ERBAA NASIL BİR YERDİ

15 Ağustos 1936

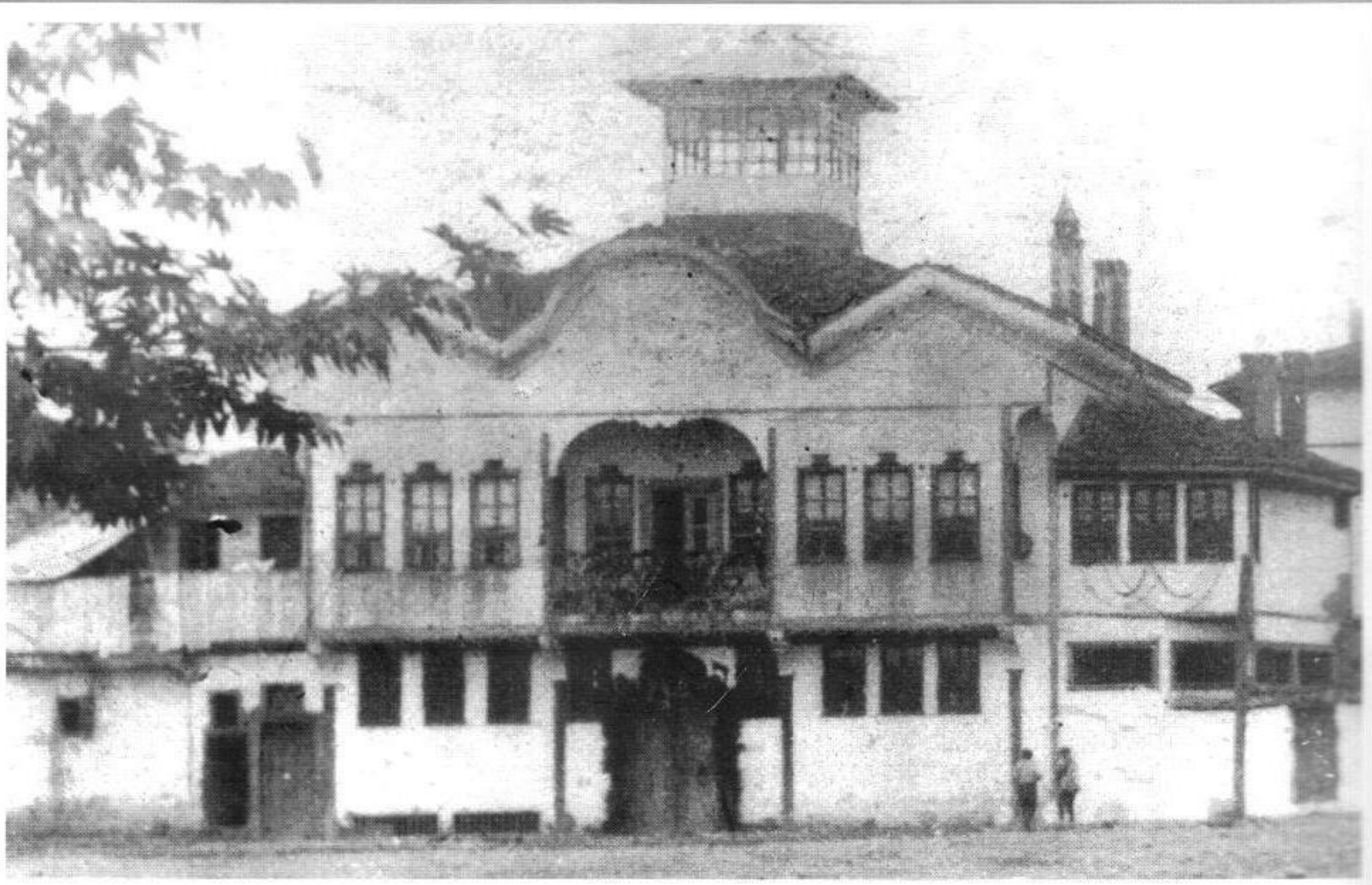

11 Mart 1942 ERBAA Dr. Sermed - Dr. Ziya DURMUŞOĞLU Babaları Salih DURMUŞOĞLU'nun Evi
Yapılış Tarihi:1900 1942 Depreminde Yandı

- 1- Mahir SÜZER
- 2- Hamit SEZGİNER
- 3- Mecit SÜMER
- 4- Azimet UMay
- 5- Ali Rıza ÖZDEMİR
- 6- Celal SAY
- 7- Mahir SAY
- 8- Bahri SAY

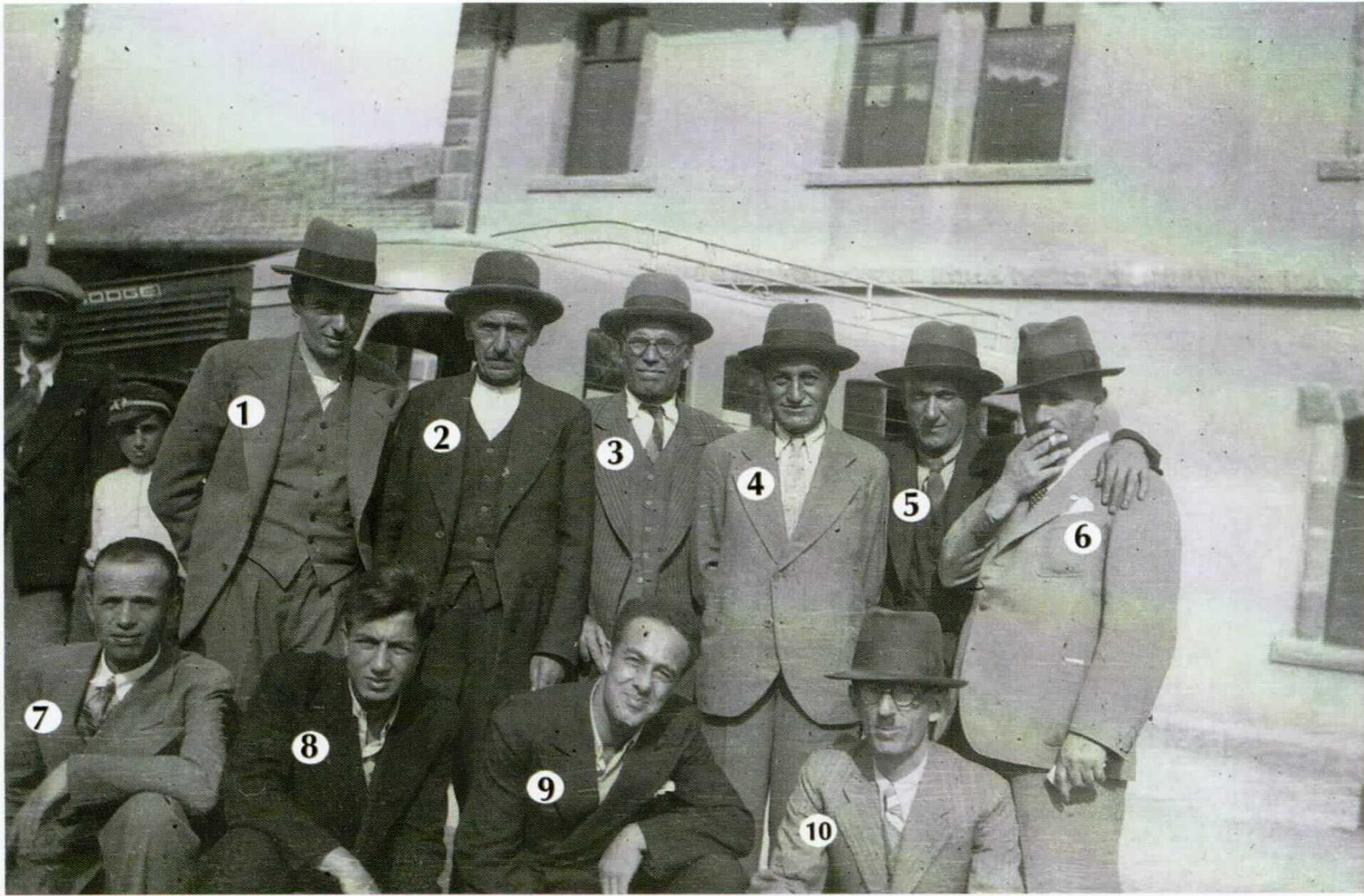
Aladun Köyünden Tümgeneral Ragıp CİNGÖZ ve Eşi

İstafa Fevzi Efendinin Büyükoğlu Zeki HAKİMOĞLU
ıdı Mustafa Fevzi Efendinin Eşi Emine HAKİMOĞLU
a TAŞOVA'nın Eşi Mediha Hanım (Orhan İÇERLİOĞLUNUN Kayınvalidesi 1339)

11 Mart 1932 ERBAA Kale Köyü Önü 1-Hulusi ÇINAR 2-Muharrem BAŞARA 3-Sırrı ÇAKIN 4-Bedrettin ÜSTÜN

1-..... 2-Köse Halis ÇINAR 3-Rıza Beyin Hasan Efendi 4-Behçet ÜSTÜN 5-Şevki TAŞOVA (Topal)
6-Cemal VAROL (Eczacı) 7-..... 8-..... 9- 10-Sururi SAY

Dr. Halet ÇORUH Yukarı Çandır Köyünde Toplu Sünnet Şöleni 1-Öğr. Hamit BAKIR 2-Dr. Halet ÇORUH
3- Y. Çandır GÜLAĞA 4-.....5-..... 6-..... 7-Kara Bahattin

23 Nisan 1933 ERBAA 1-Öğ.Yunis ERDEM 2-Öğ.Fehime YILAL 3-Öğ. Sadriye HANIM 4-Öğ.Hamit BAKIR
5-Remzi SOSYAL

23 Nisan Bayramı 1931 ERBAA Öğretmen Fehmi Bey

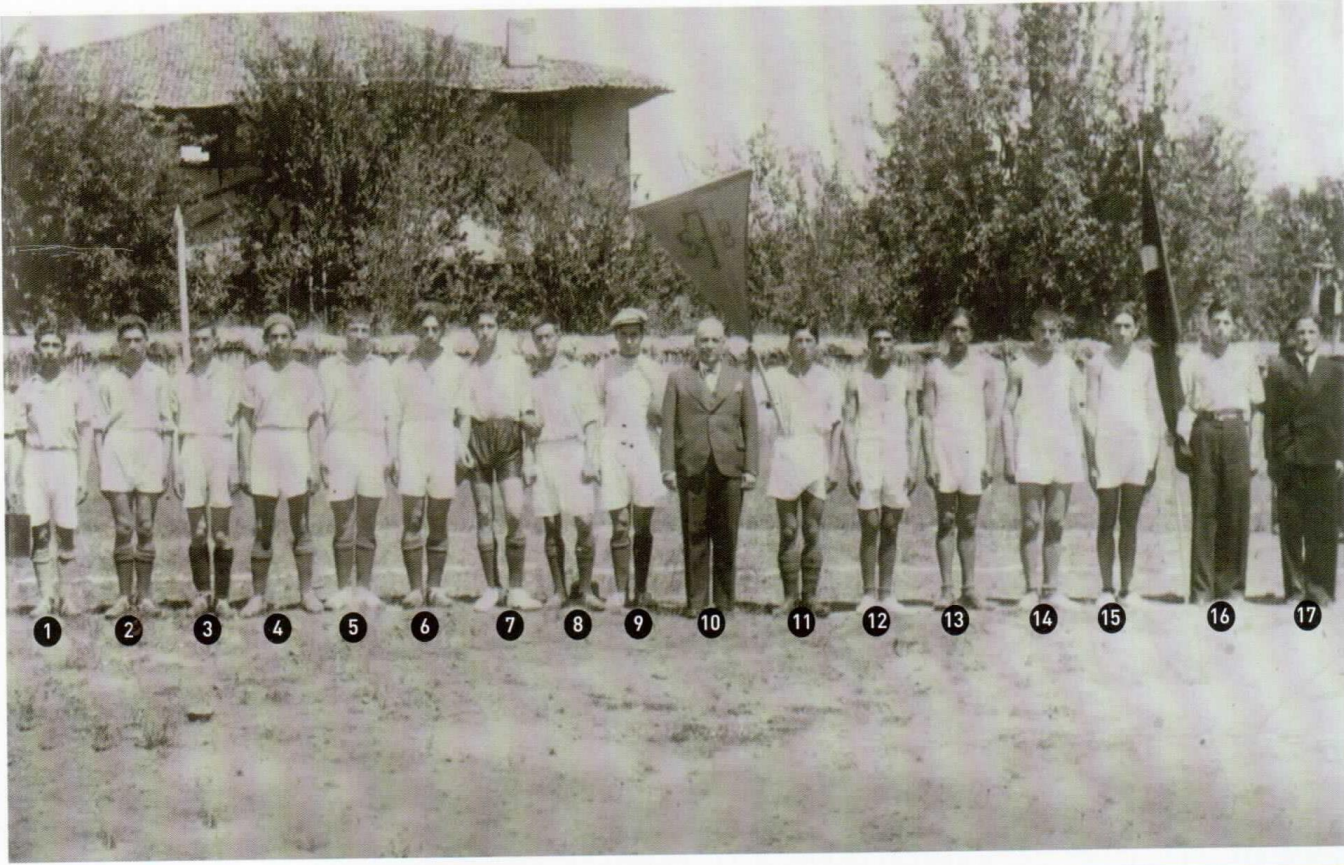
23 Nisan 1929 ERBAA Çocuk Bayramı

1932 ERBAA BAYRAM MERASİMİNDEN ÖNCE ERBAA HALKI TOPLU HALDE HÜKÜMET KONAĞI ÖNÜNDE
1- Mümtaz Bey (Öğr.) 2-..... 3-Ali İÇELLİOĞLU 4-..... 5-Gigin Ziya 6-Hüseyin TAŞAR
7- İmamzade Şevki ÖNDER 8-..... 9- Halit TAŞOVA 10-Ömer ÖZYURT 11-Ali Naim Bey (Öğr.) Fidili
12-Mümtaz ATEŞYAVUZ 13-Cavit DİZDAR

Erbaa'da Spor

Erbaa'da ilk spor kulübü "Taşova Spor Kulübü" adı altında 1926 yılında kurulmuştur. Kulübün ilk kurucuları Selahattin Akabalı, Lütfi Korkut, İsmail Diktaş, Ahmet Onat, Bekir Ata'dan müteşekkildir. İlk kurulan takımda yer alan oyuncular ise, Şoför Süleyman, Halit Taşova, Şükrü Özdemir, Osman Aksoy, Lütfi Korkut ve Niyazi Korkutan ibarettir.

ERBAA 1938 ERBAA-TAŞOVA SPOR BİRLİĞİ OYUNCULARI 1-Ali ALAÇAM 2-Selahattin URGANCI 3-Bedrettin ORAL 4-Ahmet ÇALIK 5-Gada Kamil 6-Saraçların Necip 7-Sırrı ÇAKIN 8-Memduh SAY 9-Abdullah BULUT 10-Bşk.Mümtaz Bey .(Öğr) 11-Nurettin ATEŞOĞLU 12-Saraçların Durmuş 13-Hüseyin KÜÇÜK 14-Halil KAZANDIR 15-Şükrü ÖZDİLEK 16-Kemal KIVIRCIĞOĞLU 17-ReşitÖNDER

1945 ERBAA SPOR 1-Kaleci Cahit 2-..... 3- Kemal KIVIRCIOĞLU 4-Seyit Ahmet AYGÜN
5-..... 6-Sarı Cemal 7-Dündar SAY 8-Faruk ÇETİN 9-Namık MİNİKSER 10-Şahap DİZDAR
11-Bibilik Ahmet

21 Aralık 1946 ERBAA TOKAT:2 - ERBAA:2 Goller: Bibilik Ahmet Direk Kornerden
1-Şöför Sarı Cemal 2-Abdullah BULUT 3-Seyit Ahmet AYGÜN 4-Bibilik Ahmet 5-Kemal KIVIRCIOĞLU
6-Özdemir 7-Dünsar SAY 8-Arap ORHAN 9-Nurettin ATEŞOĞLU 10-Cahit 11-Faruk ÇETİN 12-Şahap DİZDAR

1968 ERBAA SPOR 1-Ahmet UYANIK 2-Cesarettin KÖSE 3-Muzaffer UÇAŞ 4-Mevlüt ŞAKAKLI 5-Orhan YÜKSEL 6-Mustafa İPEK 7-Metin CANİK 8-Hasan BAYRAN 9-Zafer KAYALAR 10- Yaşar KAYA 11- Mahmut ASLAN

Erbaa'da Elektrik Santrali ve Elektrik Üretimi

Fotoğrafın sol tarafında yer alan bina elektrik santrali binası (Çakmakçı Ahmet Efendi'nin oğlu İsmet Çakmak'ın fotoğrafta tarifiyle)

Bölgenin Günümüzdeki Durumu

Çakmakçı Ahmet Efendi

**İsmet Çakmak (Çakmakçı Ahmet
Efendinin Oğlu)**

Oğlu İsmet Çakmak'ın dilinden Çakmakçı Ahmet Efendi'nin Hayatı

“Babam Aydın vilayetinin Nazilli kasabasındandır. Okul çağında İstanbul Tophane silah fabrikasında Mülazım-ı Sani olarak Tüfekçi Subayı çıkıp orduya katılmıştır. Balkan Savaşlarına iştirak edip, Çanakkale Savaşlarından sonra Doğu Cephesine gönderilmiştir. Kars, Ardahan Rus işgali altındadır. Rusya’da Bolşeviklik çıkınca sınırlarımızdan geri çekilen Rusların peşlerinden sınırlarımızı korumuşlardır. Ordu ile birlikte Batum’dan Ünye’ye gelmişler ve Akkuş üzerinden Erbaa’ya bugünkü ırmak kıyısındaki harmanlar mevkiine çadır kurmuşlar. Ordu altı ay cumhuriyetin kuruluş döneminde maaş alamamışlar. Harmanlar çayırlık olduğu için babamlar 15-20 baş inek almışlar. Etinden sütünden eratı açlıktan kurtarmışlar. Sonra orduyu Ankara’ya gönderdikten sonra Erbaa’nın ileri gelen zenginlerinden Ahmet Efendi “Sen Erbaa’da kal biz sana arka çıkarız” demiş ve babam kalmış. O tarihlerde Erbaa tütün ekiminden ekonomisi çok iyiymiş. Dikiş makinesi, gramofon, tabanca, tüfek tamirinden çok para kazanmış. “

“ Babam 1923 yılında Erbaa’ya elektrik yapmaya karar vermiş. İstanbul’dan makineleri Samsun’a getirmiş, oradan da kağnılarla Erbaa’ya taşımış, motor parçalarını birleştirerek elektrik santralini 14. olarak kurmuştur. İstanbul Karaköy Bankalar caddesinde Burla biraderler ve Arşimidis mağazalarından evlere sayaç, kablo, priz, tesisat borusu gibi malzemeleri getirip evlere kendi parasıyla aldığı tesisatı döşemiş ve mahallelere direk dikip kabloları çekip direklerle ampuller takıp cereyanı vereceği gün havada alçak bulutlar kaplıymış ve cereyan verip direklerdeki lambalar yanınca gökyüzü kıpkırmızı olmuş, civar köylerden Evyaba ve Çandır köylüleri Erbaa’yı kıpkırmızı görünce Erbaa’da yangın var zannedip kazmasını, küreğini bakırlarını alan köylüler Erbaa’ya koşmuşlar. Bakarlar ki yangın falan yok. Direklerin tepesinde beyaz bir şey yanıyor ortalık gündüz gibi.

O gece tüm Erbaa gece yarısına kadar şenlik yapmışlar. O dönemde mazot yokmuş. Sadece gazyağı ve benzin teneke işi bulunuyormuş. Elektrik santralinin motoru odun kömürü ile çalışıyormuş. Sokutaş ve Keçeci köylerinden kömür at ve kağnılarla çuvallarla geliyormuş ve kömür yanınca çıkan karbon monoksit gazı olup motorun pistonunda patlıyor ve devamlı çalışıyor. Akşam olunca elektrik motorunu çalıştırmak için çarşıdan 5-6 tane işçi (hamal) çağrılıp motor dinamo arasındaki kayışı çekmek suretiyle motor elektrik üretmeye başlıyor. Yeni şehir bir süre elektriksiz kaldı. Suyla çalışan ve geceleri çalışan elektrik düzeneği yaptılar. Sonradan şehir merkezine askerlik şubesinin olduğu yerde elektrik santrali kuruldu. Mazotla çalışıyordu. 1960'tan sonra Almus'tan elektrik geldi.”

Şahap Hoca :

“Elektriği Erbaa’ya Çakmakçı Ahmet Efendi getirdi. Çok gürültü yapıyordu. Çakmakçı Ahmet Efendiye, “Siz bu gürültüyle nasıl uyuyorsunuz” diye sormuşlar; O, ” bize ninni gibi geliyor, biz ona alıştık” demiş. Çakmakçı Ahmet Efendi çok marifetli idi. Silah tamir eder, dikiş makinesi tamir ederdi. Askeriyede çalışmış.

Yukarı taşındıktan sonra elektrik için iki motor alınmış. Açılış töreninde makinistleri getirmişler, açılış sırasında çalışmamış. Kamil Ustayı çağırmışlar gelmemiş. Bunun üzerine bizzat belediye başkanı gitmiş ve Kamil Usta’yı getirmiş. Kamil Usta oto tamircisiydi. O birkaç dakikada tamir etmiş çalıştırmış. Vali tebrik etmiş. Mühendis, “Biz kağıt üzerine gördük, ameli olduğu için sizin ki daha kuvvetli olur” demiş”

Himayeyi Etfal Talebeleri Birarada 1-Fahri 2-Bilal 3-Hacı 4-Fahrettin 5-Mustafa TAŞOVA 6-Başkatip 7-Kara Bahattin 8-Bedrettin ÜSTÜN 9-Sururi SAY

Himaye-i Etfal Talebeleri

Erbaa'da ilk kurulan Çocuk Esirgeme Kurumunun ilk kurucuları Dr. Halet Çoruh, Eczacı Cemal Varol, Behçet Dincer, Şevki Önder ve Ziya Gegin'dir. Kurum, 1926 yılında kurulmuştur.

Erbaa Çocuk Esirgeme Kurumunun Erbaa kültür hizmetleri tarihinde önemli yeri vardır. Bu Kurumdan yüzlerce yoksul öğrenci yetiştirilerek meslek sahibi edilmişlerdir.

Bu konu ile ilgili İsmet Çakmak şunları söylemiştir :

“Erbaa tayyare aldı. Sururi Say öneyak oldu. Türk Hava Kurumuna bağışlandı. Türk Hava Kurumu’nun Erbaa’da şubesi vardı.”

“Erbaaluların şerefini bir kat daha yükseltecek kıymetli tayyareleri”

1929 ERBAA Cumhuriyetin 6. yılı 1929 da ERBAA halkı tarafından satın alınıp Türk Kurumuna armağan edilen 1012 nolu uçak 1- Sururi SAY Belediye Başkanı

-
- ➡ Hazırlayan: ARİF ÖZBEYLİ
 - ➡ www.tariheglencesi.com
 - ➡ Youtube: tariheglencesi